

ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE CIÈNCIES DE LA SALUT DE LA UNIVERSITAT DE VIC: 31 ANYS D'HISTÒRIA

Montserrat VALL MAYANS

Resum

En aquest article revisem la Història de l'actual Escola Universitària de Ciències de la Salut (EUCS), de la Universitat de Vic. És a dir, repassem els seus 31 anys de vida institucional al servei de la formació professional de la Infermeria, primer i posteriorment, de les altres professions sanitàries: Nutrició Humana i Dietètica, Fisioteràpia i Teràpia Ocupacional. Després de fer una breu referència a alguns antecedents instructius del segle XIX i XX, ens endinsem a la Història de l'EUCS pròpiament dita. Aquesta s'ha dividit en 4 etapes.

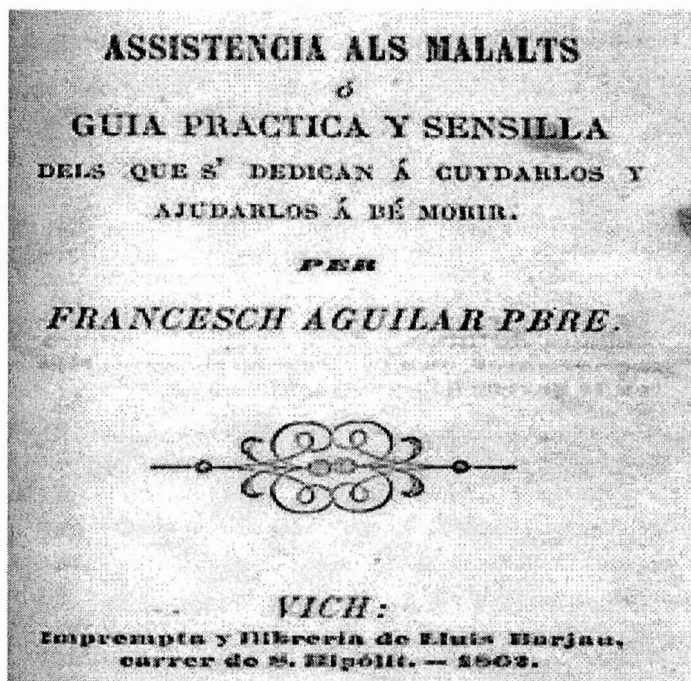
La primera etapa és la de l'Escola Femenina d'Ajudants Tècnics Sanitaris (ATS); la segona, l'Escola Universitària d'Infermeria Osona (EUIO); la tercera, la dels Estudis Universitaris de Vic (EUIO-EUV); i, la quarta, la de la Universitat de Vic (EUCS-UVic). Hem procurat alternar-hi il·lustracions i experiències viscudes per alguns testimonis, a fi de fer-ho més amè. Això ha estat possible gràcies a la col·laboració de les persones que es ressenyen al final (vegeu fonts consultades). I, molt especialment, gràcies al comitè organitzador d'aquesta Jornada.

No obstant, cal advertir que aquesta nota és més aviat una pinzellada. La veritable reconstrucció de la vida de la nostra institució requeriria un treball molt més aprofundit, fet amb més temps, més testimonis, més estudi documental,... En definitiva, més profunditat (currículum, professorat, estudiants, assignatures, llocs de pràctiques, metodologia docent, avaluació, inserció laboral, abandonaments, recursos, etc.). Deixo, doncs, la porta oberta per a qui s'anima a continuar.

1. Introducció

a) Antecedents (final S. XIX-mitjans S. XX)

El nom d'Infermera s'aplicava des de molt antic a les persones, generalment religioses/os, que prestaven atenció d'Infermeria als hospitals i domicilis. L'Església ha mantingut sempre el deure de visitar als malalts i ajudar-los a ben morir. A falta de sacerdots, els seglars han hagut de fer aquest piadós exercici. La Caritat Cristiana, doncs, instruïa als seglars sobre l'atenció als malalts a les seves cases, com ho demostra el llibre editat a Vic de **Francesch Aguilar Pbre.**: *Assistencia als malalts ó guia practica y sensilla dels que s' dedican á cuydarlos y ajudarlos á bé morir*. Imprempta y librería de Lluís Barjau, Vich, 1862.

Tot i que la major part del contingut va destinat a l'assistència religiosa, com és propi d'un prevere, hi ha moltes instruccions sobre la cura dels malalts dirigida a persones voluntàries, especialment els laics pertanyents a confraries, com les del Rosari, les Conferències de Sant Vicenç de Patül, etc.

La primera referència legal que existeix a Espanya sobre la formació d'Infermeria (practicant i matrona) és de l'any 1857. Concretament, el 9 de setembre, a la *Ley de Instrucción Pública*, arts. 40 i 41. Però, fins el 1915 (Ordre del 7 de maig) no es té constància legal de la titulació d'Infermer/a. A partir d'aquesta data, els títols d'Infermera (que es cursaven en Escoles dependents d'hospitals), Practicant (que es cursaven en Facultats de Medicina i actuaven en camps extrahospitalaris) i Llevadora (que es cursaven en els seus propis Centres i es vinculaven a hospitals maternals), per a obtenir-los, calia fer un examen davant d'un tribunal constituït a la Facultat de Medicina.

La primera Escola d'Infermeres que es crea a Espanya és la fundada pel Dr. Federico Rubio Galí, a Madrid, en el seu Instituto de Técnica Operatoria, el 1880. A Catalunya, les del Montepío "Santa Madrona" i la fundada per la Mancomunitat, foren les pioneres, a principis del segle XX.

El 1940 -1941, hi va haver un canvi de pla d'estudis i de condicions d'ingrés, augmentant el nivell de coneixements, tant per accedir-hi (3 anys de Batxiller) com durant la formació professional (nombre de temes del programa). El 1945 es van aprovar els Estatuts dels Col·legis Oficials d'Auxiliars Sanitaris i la legislació obligava a tots els professionals a estar col·legiats per exercir la professió.

Per Decret de 27 de juny de 1952 s'unifiquen els plans d'estudis d'Infermeria, Practicant i Llevadora en un de sol que atorgava el títol d'Ajudant Tècnic Sanitari (ATS). Aquesta reglamentació va suposar en aquell moment un pas important en el desenvolupament de la professió per les següents raons: 1) la unificació en una sola carrera de tots els professionals que es dedicaven a la Infermeria; 2) els estudis van adquirir un major nivell; 3) es va establir definitivament la vinculació de les Escoles com Escoles Professionals a les Facultats de Medicina; 4) les ensenyances tenien continguts teòrics i pràctics obligatoris; i, 5) les especialitzacions (matrona, etc.).

Fins l'any 1972 hi havia una diferenciació dels professionals per sexes. Les dones estaven obligades a estudiar en règim d'internat i havien de cursar en els tres anys una assignatura denominada "Enseñanzas del Hogar". I, els homes, estudiaven una altra matèria, "Autopsia médico-legal", que no figurava per a les dones.

b) Final S. XX

El juliol del 1977 s'aprova el RD 2.128/77 sobre la integració a la Universitat de les actuals Escoles d'ATS com Escoles Universitàries d'Infermeria.

El *Consejo General de ATS* va crear una Comissió d'Estudis per elaborar les directrius del Pla d'Estudis, que va servir de base per un document elaborat pel Ministeri d'Educació i Ciència, publicat en forma d'Ordre Ministerial el novembre de 1977.

El canvi de Pla d'Estudis descrivia les següents àrees d'actuació dels professionals d'Infermeria:

- a) Dispensar cures d'Infermeria a l'individu sa i malalt, orientant l'atenció cap a la promoció de la salut, la prevenció de la malaltia i la rehabilitació.
- b) Participar en l'equip de salut acomplint les funcions pròpies d'Infermeria.
- c) Contribuir a la formació dels diferents nivells del personal d'Infermeria i a l'educació sanitària de l'individu, família i comunitat.
- d) Participar en la investigació en el camp de la Infermeria.

Les línies generals del pla d'estudis que es va dissenyar (durada, proporció entre teoria i pràctica i assignatures), segueixen les recomanacions d'organismes internacionals, ja que es veia propera la integració d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea i el lliure exercici professional en els països membres.

2. 1ª ETAPA (1974-1981): Escola Femenina d'Ajudants Tècnics Sanitaris d'Osona

Des de l'any 1974, la ciutat de Vic compta amb un Centre dedicat a la formació de professionals d'Infermeria, gràcies a la iniciativa de la delegació del Col·legi de Metges de Barcelona, presidida aleshores pel Dr. Josep M. Arimany.

Com deia el Dr. Josep Molera l'any 1992, amb motiu del 10è aniversari de l'Escola, era l'agost de 1974, quan el BOE (n. 205 de 27 d'agost) publicava la seva creació, amb data d'inici de curs a l'1 d'octubre d'aquell mateix any.

Un mes i escaig per organitzar-ho tot era, realment, molt poc temps. Es va començar sense pressupost, ni local, ni personal, ni tan sols amb un pla d'estudis. Les primeres classes es van fer a la seu del Col·legi de Metges. El seu primer director fou el Dr. Antoni Bayés.

En aquell any s'estava produint un canvi del sistema sanitari vigatà. L'Hospital de la Santa Creu, una vella institució dedicada bàsicament a atendre pacients geriàtrics i amb problemes socials, s'estava convertint en un hospital modern capaç d'assistir a pacients amb patologies agudes. D'altra banda, la Clínica l'Aliança, una institució sanitària dedicada, des de feia molts anys, a la cirurgia, s'estava organitzant per crear un servei de medicina interna.

La iniciativa de crear una Escola d'ATS en el fons sorgia d'unes necessitats de la societat. Com deia el director general dels EUV, Sr. Ricard Torrents (1992), "va ser una iniciativa impulsada certament per persones concretes però en el fons sorgida de la societat civil". "Organismes com el Col·legi de Metges, institucions com l'Hospital de la Santa Creu i la Clínica l'Aliança, consistoris com l'Ajuntament de Vic i col·lectius de metges i infermeres, van ser les peces clau per tirar endavant la iniciativa de la que ara en podem veure la transcendència", segons l'ex-director de l'EUJO, Dr. Miquel Ylla (2002).

La primera necessitat d'aquell moment era la de formar professionals d'infermeria per tirar endavant les noves i remodelades institucions sanitàries, que tenien una manca de personal sanitari. A la resta de l'Estat Espanyol, l'augment de la demanda d'ATS ja es venia produint des de finals de la dècada dels anys 50 degut a la política sanitària del país, centrada en la creació de grans hospitals.

L'any 1975 es van cedir uns locals de l'Hospital Santa Creu de Vic -que s'estava consolidant com a hospital general comarcal- a la delegació d'Osona del Col·legi de Metges per a la creació de l'Escola d'Infermeria. Les monges paüles eren les veïnes de l'Escola, treballaven al centre sanitari i hi van romandre fins a l'any 1989.

La teoria i la pràctica de la Infermeria era molt tècnica. La visió professional era biomèdica i paramèdica, centrada en la malaltia i en base a les especialitats mèdiques. Les tasques d'Infermeria eren delegades i dependents de la prescripció mèdica; és a dir, centrades en el principi de col·laboració en el diagnòstic i tractament de les malalties.

En el currículum, per exemple, els continguts de salut pública són sobre higiene i prevenció de malalties infeccioses, que s'impartien a primer i a tercer curs amb un nombre reduït d'hores. L'objectiu era l'adquisició d'uns coneixements, però no per a l'aplicació pràctica ni el foment d'una actitud professional. No existien pràctiques dintre d'aquesta àrea de coneixements. Hi havia poca obertura als corrents internacionals.

En els centres assistencials, les infermeres depenen directament de les direccions mèdiques. La gestió de les caps d'infermeria està més centrada en la gestió de plantilles i no en la gestió de cures.

Són molts els **records** d'aquella època. Alguns estan publicats al número especial, fet amb motiu del 10è aniversari de l'EUIO, a la Revista Miramarges. Vet aquí algunes anècdotes inèdites recordades per professors:

a) *“Per aquells anys (1974 i següents) els centres sanitaris no anaven sobrats de material. És per això que les alumnes en pràctiques havien de tenir molta cura del que feien servir. A una, un dia se li va trencar un termòmetre. La Sor X ho va veure i la va renyar molt fort davant els malalts i familiars. Al dia següent aquella alumna es va presentar amb 2 termòmetres nous, i li va dir a la sor: tingui, li'n porto dos, un pel que vaig trencar ahir, i l'altre per si el torno a trencar.”*

b) *“Era en una clausura de curs i el corresponent lliurament de diplomes, amb les autoritats convidades (en aquells temps incloïen la representació eclesiàstica, la militar, l'acadèmica), que estaven a punt d'arribar. Truca el director de l'Escola per dir que no arribaria a temps per presidir l'acte i pronunciar el corresponent discurs. Aquest incident obligà a demanar amb tota urgència al Dr. De Mas que fes les funcions de Director i així ho va fer.”*

c) *“La primera alumna forana que va tenir l'Escola, va ser una noia basca. Per aquella època el conflicte basc amb els agents de la Guàrdia Civil passava per moments molt delicats. En el lliurament de diplomes de final de promoció, a l'alumna basca li va tocar que li lliurés el diploma, el capità de la Benemèrita de Vic, que ostentava en aquell acte la representació militar. La noia el va recollir amb cara de poca alegria i al tornar a seure, va comentar a cau d'orella a una professora: ya es mala pata, si lo sé no vengo, si me viese mi gente...”*

L'any 1978 l'Escola es va tancar fins l'any 1980. Eren moments intensos en canvis de polítiques sanitàries i educatives, com: la integració de les escoles d'ATS a la Universitat (RD 2128/1977), article 43 sobre protecció de la salut a la constitució espanyola (1978), Declaració d'Alma-Ata (1978) sobre reorientació dels serveis sanitaris i d'Infermeria, etc.

L'Escola d'Infermeria es transformava en Escola Universitària el desembre de 1980, amb l'aprovació pel Consell de Ministres. L'Escola fou reconeguda oficialment pel Ministeri d'Educació i Ciència, quedant adscrita, a tots els efectes, a la Universitat Autònoma de Barcelona. Iniciava de nou l'activitat el 1981, fent-se ressò dels canvis esmentats més amunt. La seva ubicació continuava a l'Hospital Santa Creu.

3. 2ª ETAPA (1981-1987): Escola Universitària d'Infermeria Osona

Passar d'Ajudant Tècnic Sanitari (ATS) a Diplomata Universitari d'Infermeria (DUI) significava molt més que un canvi de pla d'estudis. El canvi que es pretenia no era sols de titulació sinó de mentalitat professional.

L'Escola Universitària d'Infermeria Osona (EUIO) seguia el pla d'estudis vigent de 1977. Aquest pretenia formar un professional polivalent, intra i extrahospitalari, amb coneixements científics i amb una visió més integral del individu i les cures. La visió del cuidar infermer estava influïda pels corrents anglosaxons (EUA, UK, Canadà,...). Es vivien moments d'expansió democràtica i d'obertura a l'exterior. S'havia de formar perquè el professional d'infermeria desenvolupés un rol propi i autònom dintre l'equip sanitari, així com responsabilitzar-se del cuidat tant del individu sa com del malalt, de la família i de la comunitat. Es tractava de les funcions de la Infermeria, pròpies i delegades. Per això en el currículum s'incorporaven coneixements d'administració, legislació, bioestadística, metodologia científica, salut pública, etc. L'Infermeria adquireix funcions i responsabilitats docents, assistencials, de recerca i de gestió. Als centres sanitaris apareixen les direccions col·legiades.

La incorporació de la filosofia de la OMS (Declaració d'Alma-Ata i prèvies) fan que la infermeria passi a considerar-se, almenys teòricament, com un agent de salut clau a l'Atenció Primària de Salut (APS). I això es reflectia en els continguts de l'Escola (prevenció de la malaltia, promoció i educació per a la salut, etc.). També es formava als estudiants a contemplar a la persona com el centre de l'atenció d'Infermeria, abordant tot el seu cicle

vital i contemplant el continu salut-malaltia, així com l'acompanyament a la mort.

D'aquesta etapa és la Creació de la **Comissió de Salut Pública** a l'EUJO en cooperació amb l'Ajuntament de Vic. De fet va ser una integració a l'Escola de la "Comissió Ciutadana d'Educació Sanitària" que venia funcionant des de l'any 1980, amb persones sensibles per la promoció i educació per a la salut provinents del món educatiu, sanitari, social, artístic, municipal, etc. Accions destacables foren, entre altres: el Diagnòstic de Salut de la ciutat de Vic, l'aparició regular a la premsa local d'articles de salut, el disseny del Centre de Planificació Familiar de Vic...

Una altra iniciativa d'aquesta etapa fou la **Revista Batec**. L'abril de 1984 naixia aquesta, es confeccionava de forma molt participativa i tractava temes d'interès de la professió d'Infermeria i de l'EUJO. Va desaparèixer l'any 1986, amb el número 4.

Disposem d'algunes dades de l'evolució dels **titulats** d'Infermeria (cf. Miramarges, maig 1994):

1983-84	42
1984-85	41
1985-86	32
1986-87	38

A continuació, transcrivim uns **records** d'ex-estudiants.

a) *"Jo compartiria l'anècdota de dos professors de l'Escola d'Infermeria de la meua època que malauradament, ara ja no hi són.*

Eren del Dr. De Mas i el Dr. Solà. Ambdós, dues institucions. Ens donaven l'assignatura de Microbiologia. El Dr. De Mas ens preguntava, lligava conceptes, situacions i raonaments. Tenia tanta informació....(metge, veterinari i advocat). Quanta medecina havia exercit, quantes coses havia viscut!. A mi sempre em va generar un sentiment de força increïble i ara encara el recordo, més veient quin tipus de medicina moltes vegades es practica: naixements a la carta, però a la carta de qui?, cesàries molt innecessàries!, proves per defensar-se de, si...(?). I l'acompanyament?.

El Dr. Solà, més tranquil, però igualment figura. Tots ells amb forces fills i tirant endavant una llarga família. Ara no en tenim més de dos, doncs les hipoteques es mengen les maternitats-paternitats.

Recordo de tan com vaig estudiar pel darrer examen. La prova consistia en extreure una bola d'una bossa i sobre el número et tocava el tema. Tots estàvem espantats. Ens havien comentat que eren molt estrictes i que a més l'examen era oral. Uf, tots nervis!!. Quan em va tocar, per ordre d'abecedari vaig entrar, nerviosa, pensant no recordar res del que havia estudiat. Vaig tenir sort. La brucel·losis fou el meu tema i em vaig esplaiar. El Dr. De Mas i el Dr. Solà escoltaven i a la fi em van preguntar algunes coses. Ens van acomiadar i quan vaig tenir el resultat em van donar nota màxima. Bé, m'ho havia guanyat!!!.

Ara els recordo com a dues persones estrictes, però responsables, inquietes i amb ganes de donar. Jo recordo encara avui molt bé la brucel·losis i també la microbiologia. Van ser bons professors. A mi em van crear interès i sobretot em van fer veure que en aquesta vida tot té un esforç. La medicina per ells no va ser com la nostra.

Saps, a la fi, per molta por que teníem, tots van aprovar i quan algun/a es va quedar en blanc, ens van tirar un cable. Tan dolents no eren oi? ”.

b) “Jo començo els meus estudis d'infermeria el 1983 (...). A segon curs ja s'impartien els coneixements de higiene i microbiologia dintre de l'assignatura salut pública I. El primer record que em ve a la memòria és la imatge del professor José Luis González Poblete: un metge sud-americà que ens encantava, no sols pel físic sinó per la seva fluïdesa i candidesa en la parla. Era un professor, per a nosaltres, innovador. Les seves classes res tenien a veure amb una classe magistral: era participativa; no pretenia que copiéssim el seu discurs sinó que reflexionéssim sobre el que deia, ens provocava, sortíem de les seves classes amb ànim de canvi i reforma(...).

A tercer curs, es contemplava un període pràctic optatiu a consultes “APD”, rurals o a l'ambulatori de Vic, durant el que es tenia de realitzar com treball pràctic un Diagnòstic de Salut Comunitari. No sé como fou, però jo vaig optar per aquestes pràctiques. Per arribar al poble a on m'havien destinat havia d'agafar el tren i després la bicicleta. El primer dia

em vaig dirigir cap a la zona tal com m'havien orientat. No sabia como era l'edifici, però quan vaig estar al davant quasi no vaig dubtar. Una llarga cua davant d'una entrada, en aquelles hores del matí, sols podia ser la del consultori (...). No hi havia ni consulta ni sala d'infermeria. Els recursos materials eren escassos. Als consultoris s'atenia a demanda ambulatoria i als domicilis s'hi acudia per urgències o a final del matí es feien les cures i els injectables dels domicilis, quasi exclusiva labor d'infermeria. No s'aplicava cap programa domiciliari. El seu treball era rutinari, burocràtic, més com auxiliar mèdic que amb contingut propi.

No entenien massa el treball que tenia que presentar, un Diagnòstic de salut del poble i què tenia que veure amb infermeria. La dissociació teoria-pràctica era abismal. Tampoc l'entenien els treballadors de l'Ajuntament, però estaven encantats de que algú de fora s'interessés pel seu treball. La coincidència fou la de trobar-me amb un company de la promoció anterior que havia acabat i estava fent una substitució. Em va ajudar a enfocar el treball i aplicar el PAI a una consulta domiciliària.

En aquells moments estava tota la Infermeria massa preocupada pel que passaria amb elles amb la integració a la Universitat i pel curs d'anivellació, poc podien conèixer del PAI, del DSC i de la Declaració d'Alma-Ata i el que ella implicava, a no ser pels continguts que hi havia en els llibres de text del curs d'anivellació. L'únic que veien clar era que necessitaven un canvi.”

Al final de la dècada els continguts del primer pla d'estudis de l'Escola es modifiquen d'acord amb els esdeveniments político-socials del moment, a saber: LRU (Llei Orgànica de Reforma Universitària 11/1983), Reforma de l'APS (RD 137/1984), LGS (Llei General de Sanitat de 1986) i RD (Reial Decret) 1497/1987 que estableix les directrius comuns dels plans d'estudis de títols universitaris.

L'Escola va fer cursos de formació continuada per tal de que els professionals i docents anessin aproximant posicions.

La fotografia mostra (de dreta a esquerra) l'evolució de l'uniforme al llarg de les tres primeres etapes evolutives de l'Escola (font: SAV).

4. 3ª ETAPA (1987-1997): ESTUDIS UNIVERSITARIS DE VIC

Ran de la situació ruïnosa i insostenible de les dependències (físiques i morals) de l'Escola, va caldre fer canvis, més o menys dolorosos, segons la perspectiva i la vivència de cadascú. Canvis simultanis i en poc temps.

Un canvi fou el de la titularitat: del COMB (Col·legi Oficial de Metges) a la FUB (Fundació Universitària Balmes), titular dels Estudis Universitaris de Vic (EUUV). Per una banda, la creixent autonomia de la professió infermera, així com el desenvolupament de l'àrea de coneixement pròpia, a vegades, entrava en conflicte amb la medicina i amb l'entitat titular, el COMB, que tenia dificultats per mantenir els seus interessos en aquest context. De l'altra, l'existència dels estudis universitaris de Vic, des del curs 1977-78, possibilitava l'agregació de l'EUIO per revitalitzar-los, enriquir-los i engruixir-los, com deia el seu director general amb motiu del 10è aniversari. En aquest sentit, el professorat que estava a temps complet el curs 1885-1986, va demanar al Sr. Ricard Torrents que acollís l'EUIO. També, ho va afavorir el desig d'algunes personalitats influents i de certs sectors vigatans

de tornar a tenir Universitat Privada a la ciutat de Vic, amb arrels des del segle IX (Escola Catedralícia) al XVI (Universitat Literària).

L'altre canvi fou el d'espais: de l'HSC (Hospital Santa Creu) al Carrer Miramarges, on estaven ubicats els EUV. Les naus de l'antiga fàbrica es van convertir en aules per a les tres escoles universitàries (Infermeria, Magisteri i Empresarials). El Director de l'EUIO continua sent el mateix metge que a l'anterior espai, el Dr. Miquel Ylla; però la majoria del professorat a temps complet plega bruscament i son reemplaçats per ex-estudiants que comencen refent tots els programes docents.

Així ho **recordava** una d'aquelles professores:

a) "En el curs 87-88 vam estrenar Escola, aules i despatxos, amb el guix encara tendre (no podíem deixar papers a les taules perquè al dia següent no es podia escriure en ells d'humits). Mans al paper, la meua companya d'àrea i jo ens vam posar a elaborar els nous programes docents, buscar nous professors col·laboradors i organitzar les pràctiques de Salut Pública en els tres cursos. Partint de les directrius del Pla d'estudis, que poc especificaven, de programes antics, de programes d'altres escoles, de necessitats actuals segons els canvis sanitaris i una mica de sentit comú vam poder configurar els nous programes que, a vegades semblava més un caixó de sastre que res més."

El context universitari va suposar, també: disposar de més serveis de suport a la docència; instal·lacions més idònies; increment de les responsabilitats del professorat; més aportació i dedicació docent en les assignatures teòriques i pràctiques, passar d'una cultura sanitaritzada a una de nova, d'universitària.

L'Escola aprova el seu projecte pedagògic en base a quatre fils conductors: 1) atenció a la persona en el context de cicle vital i en el continu salut-malaltia; 2) comunicació i relació assistencial; 3) metodologia científica; i, 4) actualització professional (innovació de les cures, ètica professional i formació permanent). L'Escola s'organitza per programes.

El curs 1992-93 es produeix el primer canvi del pla d'estudis de la DUI. L'any 1993 es publica la resolució de dit pla per a les escoles adscrites a la UAB, a la que pertanyíem. L'aparició d'assignatures obligatòries d'universitat, optatives i de lliure elecció, va permetre proporcionar una certa línia d'especificitat a l'EUIO.

Disposem d'algunes dades de l'evolució dels **titulats** d'Infermeria (cf. Miramarges, maig 1994 i Secretaria Acadèmica UVic):

1987-88	38	1992-93	55
1988-89	44	1993-94	84
1989-90	46	1994-95	81
1990-91	40	1995-96	75
1991-92	53	1996-97	92

La creació de la **Col·lecció Salut d'EUMO Editorial** és un altre fet d'aquesta etapa.

En el context assistencial, apareix progressivament la figura d'infermeres clíniques responsables de l'àrea de la docència; es protocolaritzen les cures, se sistematitza la recollida de dades, s'impulsa l'APS i les consultes d'infermeria, s'incrementa el nombre d'associacions científiques i de les publicacions, s'expandeix l'àmbit sociosanitari i les cures pal·liatives, etc. Un ambient molt més ric, també, per als nostres estudiants en pràctiques.

La fotografia mostra l'equip directiu i altres membres de l'Escola durant la tercera etapa (font: SAV).

5. 4ª ETAPA (1997-2005) UNIVERSITAT DE VIC - ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE CIÈNCIES DE LA SALUT

El dia 21 de maig de 1997 el Parlament de Catalunya reconeixia per unanimitat a la UVic. Amb la Llei de Reconeixement de la Universitat de Vic pel Parlament de Catalunya, l'Escola passa a denominar-se Escola Universitària de Ciències de la Salut (EUCS) i incorpora **nous ensenyaments**: Fisioteràpia (1997), Teràpia Ocupacional (1997) i Nutrició Humana i Dietètica (1998). Aquesta diversitat d'ensenyaments complementaris permet als nostres professors i estudiants gaudir dels avantatges de l'intercanvi d'experiències i coneixements en un marc universitari ampli.

Deia la Sra. **Anna Bonafont**, l'any 1998:

“En aquesta obertura de curs, en la qual destaca l'inici d'una nova etapa de l'Escola Universitària de Ciències de la Salut, vull ressaltar aquest fil d'unió entre les tres diplomatures: l'objectiu comú de tenir cura.

Quan un fisioterapeuta aconsegueix que una persona torni a mantenir l'equilibri i aconsegueixi fer unes passes per l'habitació després de molts dies d'allitament per una malaltia incapacitant, sent que ha treballat per la continuïtat de la vida. La seva funció no ha estat guarir la malaltia, sinó ajudar que la persona trobi la seva força i desplegui novament les capacitats per recuperar la seva quotidianitat. Tanmateix, això no és només fruit d'un procediment sistemàtic o de l'ús d'una tecnologia específica. El fisioterapeuta, amb la seva actitud, amb el seu gest, ajuda la persona a retrobar la confiança en si mateixa i la força necessària per comprometre's en l'esforç. L'està ajudant a mobilitzar l'energia suficient per a tornar a caminar. No serviria de gaire que s'esforcés perquè el pacient intentés de pujar una escala, si aquest no tingués prèviament el desig i el coratge de tornar-ho a intentar.

El terapeuta ocupacional també contribueix a promoure la vida quan, davant d'una persona amb les mans deformades per l'artritis i el dolor, l'ensenya i l'acompanya en l'esforç de trobar un gest nou o una nova manera de fer que li permeti de continuar duent a terme aquella activitat que ja semblava impossible que pogués tornar a practicar per si mateixa.

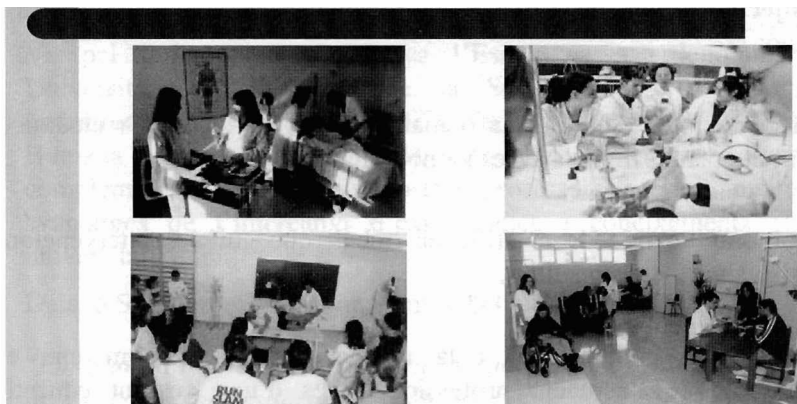
Quan una persona amb el cos encarcerat per la immobilitat i pròxima a la mort es deixa anar per uns instants per poder rebre uns suaus massatges a l'esquena adolorida, o se l'acompanya a rebre un bany relaxant que li permetrà gaudir d'uns moments de benestar i de confort, la infermera col·labora perquè la vida continuï”.

El **projecte docent** de l'EUCS es fonamenta en sis eixos bàsics de formació:

- 1) Reconèixer la persona, sana o malalta, com un tot únic i dinàmic en constant interacció amb els altres i amb l'entorn.
- 2) Incorporar un mètode científic de treball que guiï les intervencions i permeti avaluar-ne els resultats.
- 3) Apreciar la comunicació i la relació assistencial com una eina indispensable de l'actuació professional, des d'una vessant educativa, d'ajuda i d'acompanyament.
- 4) Promoure cures adequades per recuperar o millorar la salut i la qualitat de vida de les persones.
- 5) Adoptar una actitud ètica fonamentada en el respecte a la individualitat, la dignitat i l'autonomia de l'altre.
- 6) Adoptar una actitud de compromís amb l'actualització constant dels propis coneixements d'acord amb els avenços científics i les necessitats emergents de la població.

El professorat promou aquests eixos formatius a través de la interacció a l'aula, les tutories individuals o grupals, la reflexió, l'anàlisi i la presa de decisions per tal que els estudiants assoleixin els coneixements, les habilitats i les actituds necessaris per desenvolupar les seves competències professionals.

EUCS

Les imatges son una mostra de l'activitat als diferents **laboratoris** per facilitar l'aprenentatge dels estudiants d'Infermeria (a dalt a l'esquerra), Nutrició Humana i Dietètica (a dalt a la dreta), Fisioteràpia (a baix a l'esquerra) i Teràpia Ocupacional (a baix a la dreta). Font: SAV.

La creació del **SIRIUS** és una altra iniciativa d'aquesta etapa. És deguda a la integració dels principis de la UVic que, des de la seva acta fundacional, ha manifestat reiteradament la voluntat de participar en la vida cultural i social de la comarca.

Tenint en compte la multidisciplinarietat de l'EUCS, el progressiu augment de l'envelliment de la població i del nombre de persones que han de viure amb algun tipus de discapacitat física, psíquica i/o sensorial, la UVic va endegar un Centre d'Orientació, Assessorament, Innovació i Recerca per millorar la qualitat de vida de les persones afectades d'algun tipus de discapacitat.

Per aquest motiu, l'any 2003 va establir un Conveni de col·laboració amb el Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya, per crear el centre per a l'autonomia personal SÍRIUS-OSONA, que va adreçat a: persones amb algun tipus de discapacitat física, psíquica i / o sensorial; familiars o cuidadors; gent gran; professionals i estudiants; entitats, institucions i empreses; i, centres educatius. En aquesta etapa s'inicia la formació continuada en format de **postgraus** i s'amplia el nombre de **convenis de pràctiques** signats amb empreses o institucions, de Catalunya, Espanya, Europa i Llatinoamèrica.

Coincideix amb una sèrie de **canvis legislatius**, alguns dels quals encara estan pendents de concretar i d'altres ja estan en fase de nova reforma. Ens referim a: LOU (Llei Orgànica d'Universitats, 21 desembre 2001), LLUC (Llei d'Universitats de Catalunya, 12 febrer 2003), LOPS (Llei d'Ordenació de les Professions Sanitàries, 21 novembre 2003), RD Especialitats d'Infermeria (6 maig 2005),...

També sorgeixen **noves iniciatives** a la UVic, que afecten a personal d'un o més centres i creant aliances amb altres institucions, com: la càtedra UNESCO de la Dona, el CEEC (Centre d'Estudis d'Envel·liment de Catalunya), etc.

Des de l'any 2003 s'està en vies de fer una nova estructura i funcionament de la UVic (departaments, especialització en la recerca,...), un Pla Estratègic, acreditacions de titulacions i de professorat, docència amb TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació), etc.

A l'EUCS s'han incorporat coordinacions específiques en formació continuada, recerca, pràctiques i inserció laboral, relacions internacionals o mobilitat, crèdit europeu i innovació educativa.

La **Convergència Europea** també és una característica d'aquesta etapa (harmonització de competències, crèdit europeu, suplement al títol, catàleg de titulacions, graus, postgraus,...). Des de fa uns anys i fins a la finalització del procés, cap al 2010, l'EUCS i la UVic estem treballant de valent per estar al capdavant del canvi que esperem sigui per millorar.

A l'àmbit clínic, apareixen infermeres especialitzades en recerca, milloren els protocols d'actuació, s'informatitzen els serveis, entre altres.

Disposem d'algunes dades de l'evolució dels **titulats** d'aquesta etapa (cf. Secretaria Acadèmica UVic):

Curs	Infermeria	Fisioteràpia	Teràpia Ocupacional	Nutrició Humana i Dietètica
1997-98	115	-	-	-
1998-99	98	-	-	-
1999-00	136	-	-	-
2000-01	101	105	31	-
2001-02	109	147	61	51
2002-03	94	125	33	46
2003-04	35	139	32	46

Fotografia que il·lustra un dels actes d'Entrega de Diplomes, que ha esdevingut típic en els darrers anys. És un moment simbòlic de dir adéu a la

vida d'estudiant de la UVic i d'esperar la incorporació amb èxit a la vida laboral professional (font: SAV).

6. Reconeixements als Equips Directius***

Dr. Antoni Bayés (1ª Etapa), Sr. Frederic Sena, Dr. Josep Molera, Sra. Anna Bach, Dr. Costa Frigola, Sra. Teresa Coma, Dr. Miquel Ylla (2^a i 3ª Etapa), Sr. Joan López, Sra. Mª Carme Vilà, Sra. Anna Bonafont (3^a i 4ª Etapa), Sra. Montserrat Faro, Sra. Cinta Sadurní, Sra. Teresa Lleopart.

*** I a totes les institucions, persones i professors/es que ho han fet possible. Moltes gràcies!!!

7. Fonts Consultades:

7.1. Bibliogràfiques i documentals

- Alberdi, Rosa M^a et al.: *Conceptos de Enfermería. Curso de nivelación de ATS*. UNED, Madrid, 1983.
- Bonafont, Anna: *Lliçó inaugural del curs acadèmic 1998-99*. www.uvic.es/central/campus/gabinet/ca/lliconsinaugurals/inaugural98.html
- Butlletí dels Estudis Universitaris de Vic *Miramarges* : 10^è aniversari de l'Escola Universitària d'Infermeria Osona. Vic, maig de 1992.
- Butlletí dels Estudis Universitaris de Vic *Miramarges*: *Més de dos mil titulats als EUV*. Vic, maig 1994.
- Escola Universitària de Ciències de la Salut: <http://www.uvic.es/eucs/ca/inici.html>
- Fargues, Isabel: *Instrucciones para la asistencia domiciliaria a los enfermos, dadas en 1862 por un párroco de Vic*. Rvta. *Temperamentvm* 2005; 1. www.index-f.com/temperamentum/revista.php
- Pladevall, A; Prades, I; de Rocafiguera, F. (coords.): *Hospital de la Santa Creu de Vic. Història d'una institució assistencial*. ROL-PRESS, Barcelona, 2000.
- Universitat de Vic: *8è aniversari de la Universitat de Vic*. L'Apunt. Informatiu virtual de la UVic., 20 de maig de 2005.

7.2. Fotografies

- SAV (Servei d'Audiovisuals de la Universitat de Vic): fotografies de l'arxiu i de la web.

7.3. Testimonis varis:

Lourdes Albiac Suñer, Anna Bonafont Castillo, Montserrat Escala Cayuela, Josep Molera Blanch, Maite Parés Teixidor, Rosa Valcarcel Guitián, Montserrat Vall Mayans, Miquel Ylla Boré,